

Úloha č. 10 Uctievanie Hospodina

Základný text

(Ezd 3,11 SEkP) *Striedavo chválili a vebili Hospodina spevom: Lebo je dobrý, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky nad Izraelom. Všetok ľud sa ozýval veľkým jasotom a chválil Hospodina, že bol položený základ Hospodinovho domu.*

Tento text dáva uctievaniu Hospodina krásny význam. Hneď prvé sloveso má viacero významov. Znamená "odpovedať", byť pokorný, plahočiť sa a "spievať"¹. Doslovne je možné tento text preložiť: "A spievajú (odpovedajú), keď chválili a keď ďakovali k Hospodinovi, lebo dobrý, lebo naveky jeho milosrdenstvo nad Izraelom. A všetok ľud hlaholil veľkým pokrikom, keď chválil Hospodina, že položil základ domu Hospodinovho."

Uctievanie Hospodina tu prebieha spevom, no zároveň tento spev je odpoveďou človeka Hospodinovi. Táto odpoveď v sebe zahŕňa chválu a vďaku. Ak je však táto pieseň odpoveďou, potom je to len reakcia na niečo, čo vykonal Hospodin. To, čo vykonal je spomenuté v závere verša: "že položil základ domu Hospodinovho". Sloveso "položiť základ" je v *Hofále*, to je kauzatívny tvar a preto je to skôr výpoveď o Hospodinovi než o ľuď. Je to teda sám Hospodin, ktorý položil základ svojho domu. Z toho vyplýva, že akékoľvek uctievanie Hospodina je len spätnou reakciou Božieho ľudu na prvotnú Božiu iniciatívu. Uctievanie Boha teda nie je nástrojom, ktorým Boha prinútíme, aby nám žehnal, alebo splnil naše priania (takto to skôr funguje v pohanstve). Boh najprv zasahuje do nášho života a my na tento zásah máme reagovať uctievaním.

Časť jedenásteho verša môžeme nájsť v 2. Par. 7,6 pri vysviacke Šalamúnovho chrámu. Napriek tomu, že v tomto momente sú položené len základy chrámu, a napriek tomu, že tí, ktorí si pamätali prvý chrám prepukajú v plač (viď Ezd 3,12-13), pretože druhý chrám nedosahuje kvalít toho prvého, tak autor chce ukázať na "kontinuitu bohoslužby pred a po exile"². Forma nie je až tak dôležitá ako obsah. Samotná bohoslužba je väčšia ako chrám v ktorom sa má vykonávať.

---

¹ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 122-123.

² WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8. str. 133.

Nedeľa: Spievanie Hospodinovej piesne

(Neh 12,27-29 SEkP) ²⁷*Pri posviacke hradieb Jeruzalema vyhľadali levitov na všetkých miestach a priviedli ich do Jeruzalema, aby vykonali radostnú posviacku s d'akovnými piesňami, spevmi, cimbalmi, harfami a citarami.* ²⁸*Tu sa zhromaždili príslušníci spevákov tak z okolia Jeruzalema, ako aj z osád Netofanov,* ²⁹*z Bét-Gilgálu, zo strání Geby a Azmávetu; speváci si totiž vystavili osady okolo Jeruzalema.*

Koncový redaktor knihy Ezdráš-Nehemiáš usporiadal materiál takýmto spôsobom: (1) postavenie oltára a obnovenie sviatkov Ezd 3,1-6; (2) postavenie základov chrámu Ezd 3,8-13; (3) obnovenie stavby chrámu Ezd 5; (4) dokončenie chrámu Ezd 6; (5) stavba hradieb Neh 2; (6) dokončenie hradieb Neh 6,15-19; (7) čítanie zákona a radostné zhromaždenie Neh 8; (8) kajúcna modlitba ľudu Neh 9; (9) obnovenie zmluvy Neh 10; (10) konečné vysvätenie hradieb Neh 12,27-47;

Záverečná slávnosť, ktorá je tu popisovaná, predstavuje obnovu svätého mesta. To čo je však dôležité, je že do obnovy mesta spadajú ako chrám, tak múry a brány, ale samozrejme aj obnova ľudu. Hradby sú dokončené už v Neh 6, ale vysviacka prichádza až po udalostiach obnovy ľudu, ktoré popisujú kapitoly 8-10. Dôvod, prečo je mesto nazvané svätým mestom (Neh 11,1), je ten, že obyvatelia tohto mesta žijú vo vzťahu s Hospodinom. To, že mesto je sväté, neznamená, že v ňom nemôžu ľudia vykonávať bežné činnosti. Aj každodenné povinnosti, ktoré prináša život sa stávajú súčasťou tejto svätosti. Preto verš 27 kladie dôraz na radosť. Mesto aj s jeho obyvateľmi je obnovené. Vzťah ľudí k Hospodinovi je obnovený.

Spev mal v Izraelskej bohoslužbe významné postavenie. DOUKHANOVÁ o organizácii chrámovej hudby píše:

Organizácia hudobného sprevádzania chrámovej liturgie je vynikajúcim príkladom dôležitosti rozvíjania ľudského nadania. 1 Paralipomenon 25,6-8 popisuje fungovanie skutočnej hudobnej školy so 4000 žiakmi, to všetko pod dohľadom samotného kráľa Dávida. Mladší aj starší speváci sa striedali podľa pripraveného rozvrhu (verše 9-31).³

Hudba mala veľmi dôležitú úlohu. To dokazujú aj samostatné dediny spevákov v okolí Jeruzalema v Nehemiášových časoch. Pomocou hudby je totiž možné "nadviazať vzťahy a komunikáciu, medzi Hospodinom a jeho ľuďmi"⁴. Súčasťou každej bohoslužby má byť úcta, ale aj radosť. A práve hudba prináša radostný rozmer.

Keď je liturgia úctyhodná, ale neradostná, je celý zážitok suchopárny a zviazaný. V takej bohoslužbe sú emócie neprijateľné a nad všetkým vládne "pravda". Pokiaľ je uprednostnená radosť pred úctou, môže sa celá liturgia vymknúť kontrole a stane sa len

³ DOUKHANOVÁ, Lilianne, *Sladění s Bohem: Dar hudby a její projevy v liturgii*. Praha: Advent-Orion, 2015. 253 s. ISBN 978-80-7172-749-1. str. 91.

⁴ DOUKHANOVÁ, Lilianne, *Sladění s Bohem: Dar hudby a její projevy v liturgii*. str. 73.

emocionálnym výbuchom bez potrebných teologických hraníc. ... Tajomstvo zdravej bohoslužby tkvie v rovnováhe medzi oboma pólmi.⁵

Bohoslužba zbavená emócií nie je príťažlivá. A bohoslužba bez úcty prestáva byť bohoslužbou. Rozmanitosť hudobných nástrojov je ďalší spôsob, ktorým Biblia ukazuje na bohatosť hudby pri bohoslužbe. V zoznamoch nástrojov, ktoré sa používali pri chrámovej bohoslužbe chýbajú bicie nástroje (viď 1 Par 15,16.19-22.28; 16,5.6; 25,1-6; 2 Par 5,7). Nieкого to môže viesť k predstave, že bicie nástroje nie sú vhodné k bohoslužbe, avšak táto predstava pochádza z mylného predpokladu. Bicie nástroje (*tof* - bubienok a tamburína) boli používané pri oslavách mimo chrámu (Ex 15,20; 1 Sam 18,6; Sdc 11,34; 2 Sam 6,5; 1 Par 15,28.29). Dôvod, prečo sa tieto bicie nástroje nepoužívali v chráme je skôr kultúrny, než náboženský. "Kultúrne podmienené chápanie tamburíny ako ženského nástroja môže byť dôvodom, prečo sa nevyužívala v chrámovej bohoslužbe. Keďže v liturgii mohli slúžiť len muži, je logické, že aj chrámová hudba bola rýdzo mužskou zodpovednosťou."⁶

Je dôležité si uvedomiť aj to, že v Starom zákone bola hudba "doxologická"⁷, tzn. že ľudia spievali Bohu. Samotná hudba bola Božím darom, ktorý ľudia Bohu vracali ako obeť. Preto je hudba neoddeliteľnou súčasťou každej bohoslužby. A mala by byť čo najlepšia a najrozmanitejšia ako sme schopní.

---

⁵ DOUKHANOVÁ, Lilianne, *Sladění s Bohem: Dar hudby a její projevy v liturgii*. str. 84-5.

⁶ tamtiež, str. 96.

⁷ tamtiež, str. 119.

Pondelok: Očisťovanie

(Neh 12,30 SEkP) *Ked' sa kňazi a leviti očistili, očistili aj ľud, brány a hradby.*

Prvým miestom v Biblii, kde môžeme nájsť slovo odvodené od koreňa thr (očistiť) je v Gn 7,2 kde je použité prídavné meno označujúce čisté zvieratá.⁸ Čisté sú preto, lebo ich Boh označil za čisté. Aj keď toto slovo predstavuje čistotu v rozmeroch fyzickej, kultickej a morálnej. V našom kontexte sa jedná o čistotu kultickú (brány a hradby) a v prípade kňazov a levitov kultickú aj morálnu. "Očistenie múru a brán ... môže odrážať zvýšené povedomie o posvätnosti Jeruzalema ako svätého mesta, ktoré bolo tak dlho pošpinené vpádom pohanov ... a smrťou mnohých ľudí pri jeho obrane."⁹

---

⁸ AVERBECK, R. E. "טהר" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9. str. 341.

⁹ WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, str. 472.

Utorok: Dva veľké zbory vďakvyzdania

(Neh 12,31-42 SEKP) ³¹*Potom som poslal judské kniežatá hore na hradby a zriadil som dva veľké d'akovné zbory a slávnostné sprievody. Jeden šiel napravo po hradbe smerom k Hnojnej bráne.* ³²*Za nimi šiel Hošaja s polovicou judských kniežat,* ³³*Azarja, Ezra, Mešullám,* ³⁴*Jehuda, Benjamín, Šemaja, Jirmaja* ³⁵*a niektorí z kňazov s trúbami: Zerachja, syn Jonatána, syna Šemaju, syna Mattanju, syna Michaju, syna Zakkúra, syna Ásafa,* ³⁶*jeho súkmeňovci Šemaja, Azarel, Milalaj, Gilalaj, Maaj, Netaneel, Jehuda a Chanani hrali na hudobných nástrojoch Božieho muža Dávida a zákonník Ezdráš bol pred nimi.* ³⁷*Pri Pramennej bráne vystupovali priamo po schodoch Dávidovho mesta pri výstupe na hradby ponad Dávidovým domom až po Vodnú bránu na východe.* ³⁸*Druhý d'akovný zbor sa uberal naľavo a ja za ním s polovicou ľudu po múre popri Pecnej veži až k Širokej hradbe,* ³⁹*d'alej ponad Efrajimskú bránu, Starú bránu, Rybnú bránu, vežu Chananel a vežu Mea až po Ovčiu bránu a zastal pri bráne väznice.* ⁴⁰*Obe skupiny vzdávajúcich vďaku sa postavili v Božom dome aj so mnou, aj s polovicou šľachty,* ⁴¹*i kňazi Eljakím, Maaseja, Minjamin, Michaja, Eljoenaj, Zecharja, Chananja s trúbami,* ⁴²*i Maaseja, Šemaja, Eleazár, Uzzi, Jochanán, Malkija, Elám a Ezer. Speváci sa dali do spevu pod vedením Jizrachju.*

Máme tu popísané dve skupiny spevákov, ktoré pozostávali ako z laikov, tak kňazov a levitov. Procesia, ktorá je tu popísaná nemá žiadny magický charakter, je to len d'akovný sprievod, ktorý oslavuje Hospodina za to, že mohlo byť dokončené mestské opevnenie. Dôkazom, že nešlo o akýsi magický rituál, ktorý by mal mesta zbaviť zlých duchov (ako niektorí vedci uvádzajú) je to, že "procesie neobišlo celé mesto, ale úsek medzi Ovčou bránou a Vodnou bránou nebol pokrytý."¹⁰ Podobne niektorí kritickí vykladači tvrdia, že zmienka o Ezdrášovi vo v. 36 je neskorším dodatkom, na takéto tvrdenie však nie je žiadny dôvod. Naopak, "toto je dôležitý dôkaz o tom, že Ezdráš a Nehemiáš boli skutočne súčasníkmi. To, že Ezdráš kráčal pred sprievodom, poukazuje na jeho dôležitosť."¹¹ Prvý sprievod vedený Ezdrášom išiel proti smeru hodinových ručičiek. WILLIAMSON dáva argumenty v prospech toho, že sprievody nešli po hradbách, ale skôr obchádzali mesto okolo hradieb z vonkajšej strany. Zmienka o Dávidovom dome vo v. 37 neznamena, že by Dávidov palác stál. Určite bol pri Nabukadnesarovom dobytí mesta zničený, avšak mohli zostať pozostatky, ktoré sú v tomto verši identifikované. Trúby nesú len kňazi, držali sa tu nariadení Tóry (vid' Nm 10,8; 31,6).

Druhý sprievod sa uberal v smere hodinových ručičiek. Samotný popis záchytných bodov okolo ktorých oba sprievody prechádzajú je nejasný a vytvára mnoho špekulácií, preto sa tým nebudeme dopodrobna zaoberať. Pravdepodobné je len to, že "prvý sprievod sa presunul k chrámu z Vodnej brány a druhý z Ovčej brány. Stretli sa však najprv na Súdnom dvore, tam sa zhromaždili zbory, skupiny kňazov a spoločne pokračovali do chrámu."¹²

¹⁰ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 472.

¹¹ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version]. str. 256.

¹² WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 475.

Streda: Obetovanie ako súčasť bohoslužby

(Neh 12,43 SEkP) *V ten deň prinášali početné obety a radovali sa, lebo Boh im spôsobil radosť. Aj ženy a deti plesali a prejavy radosti Jeruzalema sa ozývali nad'aleko.*

Najčastejším slovom v 43. verši, je odvodené zo slovesného koreňa *smch* "byť radostný, mať radosť, radovať sa"¹³, nachádza sa tu až 5x. Tým sa radosť a jej prežívanie stáva najdôležitejším aspektom oslavy obnovy mesta. Dokonca je tu radosť ešte výraznejšia ako pri čítaní Tóry v Neh 8. Dvanásť kapitola sa tak stáva vyvrcholením návratu židov z babylonského exilu do Palestíny. Preto je Boh označený ako zdroj tejto radosti. Obety, ktoré prinášajú môžeme jednoznačne charakterizovať ako prejav tejto radosti a samozrejme vďaky. Obete sú tu pod hebr. pojmom *zevach*, ktorá bola "bitnou obeťou oviec, kôz, alebo hovädzieho dobytku, aby sa vytvorilo spoločenstvo medzi Bohom, ktorému je obeť obetovaná a partnermi obete [obetujúcimi], a spoločenstvo medzi samotnými partnermi [obetujúcimi a obeťou]."¹⁴ Pretože Hospodín spôsobil, že napriek aktívnym nepriateľom, náboženskému úpadku ľudu sa podarilo nie len dokončiť chrám, ale obnoviť aj opevnenie mesta. Posledná kapitola (13.) v Nehemiášovi "slúži ako pripomienka, že nie je ľahké udržiavať si takúto skúsenosť."¹⁵

---

¹³ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 161.

¹⁴ AVERBECK, R. E. "זבח" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of the Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1156 s. ISBN 978-0-310-49973-2. str. 1068.

¹⁵ WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, str. 475.

Štvrtok: Kňazi a leviti ako súčasť bohoslužby

(Neh 12,44-47 SEKP) ⁴⁴*V ten deň poverili niektorých mužov dozorom nad komorami, pokladnicou, dávkami, prvotinami, desiatkami, aby v nich zhromaždili zákonité podiely pre kňazov a levitov z mestských polí, lebo Júda mal radosť zo službukonajúcich kňazov a levitov.* ⁴⁵*Oni bdeli nad bohoslužbou a nad službou očisťovania, podobne speváci a vrátnici podľa príkazu Dávida a jeho syna Šalamúna.* ⁴⁶*Už dávno, za čias Dávida a Asáfa, jestvovali totiž vedúci spevákov aj oslavné a ďakovné piesne Bohu.* ⁴⁷*Za sní Zerubbábela a Nehemiáša celý Izrael odovzdával podiely pre spevákov a vrátnikov, ako to každý deň vyžadoval; dávali posvätné dary levitom, leviti zase dávali posvätné dary Áronovým synom.*

Táto pasáž je mnohými biblistami považovaná za zidealizovanú¹⁶, ale dobrá organizácia bohoslužieb a ich financovanie môže vychádzať z nadšenia obnovy mesta. Dary pre levitov a kňazov sú "posvätné", zabezpečujú fungovanie bohoslužby. Zaujímavé je tu postavenie spevákov a vrátnikov, ktoré naznačuje, že "spev so službami sa stával čoraz dôležitejším, čo bol špecifický vývoj v poexilných časoch."¹⁷ Dávid sám ako hudobník vytvoril opatrenia týkajúce sa bohoslužieb pre dobu, keď bude truhla zmluvy v pevnom chráme (1 Par 23-26), Šalamún je tu spomenutý ako ten, kto tieto opatrenia naplnil (2 Par 8,14).

Záverečný verš zhrňuje obdobie Zerubbábela a Nehemiáša do jedného celku. Pomerne výstižne to vo svojom komentári popisuje WILLIAMSON:

Vidíme tu začiatok periodizácie poexilnej histórie, ktorá pokračuje v 12,1-26 a ktorá dosahuje najúplnejšie vyjadrenie v knihách Ezdráša a Nehemiáša ako celku. Aj keď sú niekedy v priebehu mnohých desaťročí oddelené, kroky v procese obnovy sa postupne izolujú od ich kontextu a spájajú sa do súvislej "histórie spasenia". Obdobia regresie (Mal 3,7-12; Neh 13,10!) sú neustále skracované, ak nie úplne zabudnuté, takže sa objaví obraz ideálu, ktorý môže odrážať Božiu slávu a pôsobiť ako podnet pre ďalšie generácie. V takomto svetle je komunita vnímaná ako podpora kultúry.¹⁸

Cieľom kníh Ezdráš a Nehemiáš teda nie je len odovzdanie histórie, ale predovšetkým odovzdanie teologického posolstva, ktoré zapadá do "histórie spasenia" alebo "veľkého príbehu Biblie".

---

¹⁶ Pozri napr. FENSHAM a WILLIAMSON

¹⁷ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 259.

¹⁸ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 484-5.

Použité zdroje a literatura

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

DOUKHANOVÁ, Lilianne, *Sladění s Bohem: Dar hudby a její projevy v liturgii*. Praha: Advent-Orion, 2015. 253 s. ISBN 978-80-7172-749-1.

FENSHAM, F. Ch. *The New International Commentary of the Old Testament: The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version].

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of the Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1156 s. ISBN 978-0-310-49973-2.

VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9.

WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8.